

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра лексикології та стилістики англійської мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

«01» 09 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Густаторний код культури

Рівень вищої освіти: *третій (освітньо-науковий)*

Галузь знань: *03 Гуманітарні науки*

Спеціальність: *035 Філологія*

Освітньо-наукова програма: *Філологія*

Робоча програма навчальної дисципліни «Густаторний код культури». Одеса: ОНУ, 2022. 14 с.

Розробник: *Ірина КОЛЕГАЄВА, доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри лексикології та стилістики англійської мови*

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри лексикології та стилістики англійської мови

Протокол № 1 від "01" вересня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (Ірина КОЛЕГАЄВА)

Погоджено з гарантом ОНП «Філологія»

_____ (Тетяна КОВАЛІВСЬКА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету романо-германської філології

Протокол № 2 від "01" вересня 2022 р.

Голова НМК _____ (Тетяна ТЕЛЕЦЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри лексикології та стилістики англійської мови

Протокол № ___ від "___" _____ 202__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри лексикології та стилістики англійської мови

Протокол № ___ від "___" _____ 202__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	<i>Дисципліна вільного вибору</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	1-й
		<i>Лекції</i>	
		12 год.	12 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		10 год.	10 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		68 год.	68 год.
Форма підсумкового контролю: Залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомити здобувачів вищої освіти із засадами нейролінгвістичних досліджень у ракурсі лінгвокультурології як реалізації принципу антропоцентризму сучасної лінгвістики, що сприятиме поглибленню і систематизації відповідних наукових знань, розширенню практичних навичок мовознавчого аналізу, а також удосконаленню наукових і комунікативних компетентностей слухачів.

Завдання: поглибити знання у сфері лінгвокультурології; сформувати чітке розуміння нейробіологічних процесів як підґрунтя лінгвального семіозису; висвітлити детермінізм формування етноспецифічної картини світу в секторі густаторних уподобань носіїв культури.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей:**

а) інтегральної

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

б) загальних (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел

в) спеціальних / фахових (ФК):

ФК-1. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ФК-2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.

ФК-3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

ФК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

ФК-5. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.

ФК-6. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

Програмні результати навчання:

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- Основи теоретичної бази та термінологічний апарат курсу;
- Основні напрямки сучасної лінгвістики;
- Основну проблематику сучасних лінгвістичних досліджень;
- Базові методології мовознавчої науки
- Особливості процесів породження та сприйняття мовлення;
- Специфіку різножанрових дискурсивних практик.

вміти:

- Здійснювати полівимірний лінгвістичний аналіз різножанрових дискурсів;
- Застосовувати ефективні стратегії й тактики комунікативної взаємодії в різних типах дискурсів;
- Вільно послуговуватись етикетними нормами спілкування;
- Володіти навичками емпатичної комунікації; застосовувати у власній комунікативній діяльності відповідні ефективні стратегії мовленнєвого спілкування.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Нейролінгвальні механізми утворення сенсорної лексики

Тема 1. Становлення нейронної системи людини в процесі філогенезу і онтогенезу. Вчення академіка Павлова про першу і другу сигнальну системи. Перша сигнальна система і різновиди сенсоріки.

Тема 2. Нейробіологічне формування густаторної сенсоріки у філогенезі і онтогенезі. Друга сигнальна система і семіозис. Проблеми вербалізації сенсорної інформації.

Тема 3. Нейролінгвальне формування густаторної сенсоріки в етнодетермінованому філогенезі. Мова як система знаків. Лексика сенсорної семантики різних типів

Змістовий модуль 2. Густаторна лексика як відбиття культурологічної специфіки етносу

Тема 4. Феномен смаку у нейробіології і психології людини. Нейробіологічне вчення А. Маслоу. Місце фізіологічних потреб у ієрархії людських потреб.

Тема 5. Етнокультура як фактор формування смакових уподобань мовців. Філогенетичне і онтогенетичне становлення смакових преференцій у людини як біологічного виду і як у особистості.

Тема 6. Фразеологічний фонд етноспецифічної мови як дзеркало густаторного коду культури. Оцінність фразеологічного прошарку лексики англійської мови у порівнянні із українською.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Вечірня форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	ср		л	п/с	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Нейролінгвальне підгрунтя семіозису. Мова як система знаків.												
Тема 1. Становлення нейронної системи людини в процесі філогенезу і онтогенезу.	14	2				12	14	2				12
Тема 2. Нейробиологічне формування густаторної сенсорики у філогенезі і онтогенезі.	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема 3. Нейролінгвальне формування густаторної сенсорики в етнодетермінова ному філогенезі.	12	2	2			8	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 1	38	6	4			28	38	6	4			28
Змістовий модуль 2. Наукова парадигма сучасної філології. Нейролінгвістика як погранична дисципліна.												
Тема 4. Феномен смаку у нейробиології і	12	2	2			8	12	2	2			8

психології людини.											
Тема 5. Етнокультура як фактор формування смакових уподобань мовців.	14	2				12	14	2			12
Тема 6. Фразеологічний фонд етноспецифічної мови як дзеркало густаторного коду культури.	16	2	2			12	16	2	2		12
Підсумкове заняття	10		2			8	10		2		8
Разом за змістовим модулем 2	52	6	6			40	52	6	6		40
Усього годин	90	12	10			68	90	12	10		68

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	вечірня форма
1	Тема 2. Нейробиологічне формування густаторної сенсорики у філогенезі і онтогенезі. Друга сигнальна система і семіозис. Проблеми вербалізації сенсорної інформації.	2	2
2	Тема 3. Нейролінгвальне формування	2	2

	густаторної сенсоріки в етнодетермінованому філогенезі. Мова як система знаків. Лексика сенсорної семантики різних типів		
3	Тема 4. Феномен смаку у нейробіології і психології людини. Нейробіологічне вчення А.Маслоу. Місце фізіологічних потреб у ієрархії людських потреб.	2	2
4	Тема 6. Фразеологічний фонд етноспецифічної мови як дзеркало густаторного коду культури. Оцінність фразеологічного прошарку лексики англійської мови у порівнянні із українською.	2	2
5	Підсумкове заняття	2	2
Усього		10	10

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин	
		денна форма	вечірня форма
1	Тема 1. Становлення нейронної системи людини в процесі філогенезу і онтогенезу. / Опанування знаннями про нейронну систему і її складові (Конспект). / Огляд літературних джерел у царині психології, нейрології, нейролінгвістики, психолінгвістики. (Конспект)	12	12
2	Тема 2. Нейробіологічне формування густаторної сенсоріки у філогенезі і онтогенезі. / Опанування знаннями в царині онтогенетичного філогенетичного становлення густаторних уподобань. (Конспект)	8	8
3	Тема 3. Нейролінгвальне формування густаторної сенсоріки в етнодетермінованому філогенезі. / Огляд літературних джерел на тему “Мова як система знаків” (Реферат)	8	8
4	Тема 4. Феномен смаку у нейробіології і психології людини. / Нейробіологічне вчення А.Маслоу. (Реферат)	8	8

5	Тема 5. Етнокультура як фактор формування смакових уподобань мовців. / Індивідуальне завдання: Робота із фразеологічними словниками української мови та відповідної іноземної мови. / Складання загального переліку фразеологічних одиниць густаторної семантики. / Виокремлення і опис оцінного маркування густаторних фразеологізмів	12	12
6	Тема 6. Фразеологічний фонд етноспецифічної мови як дзеркало густаторного коду культури. / Культуролічне підгрунття оцінної семантики в густаторних фразеологізмах (Доповідь) / Співставлення схожих і відмінних за своєю семантикою фразеологізмів рідної і іноземної мови. (Доповідь)	12	12
7	Підготовка до підсумкового заняття	8	8
Всього		68	68

9. Методи навчання

Словесні: лекція, пояснення, бесіда.

Наочні: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), презентація результатів власних досліджень.

Практичні: виконання вправ із семантичного аналізу, підготовка і виступи з доповідями, рефератами, обговорення доповідей та рефератів.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Методами поточного та підсумкового контролю є усне опитування, оцінювання доповідей, рефератів, оцінювання виконання індивідуальних завдань, тестування.

Формою підсумкового контролю є залік.

Критерії та шкала оцінювання

За системою ОНУ імені І.І.Мечникова	Оцінка ECTS	За національною шкалою	Визначення
90–100	A		Здобувач вищої освіти повно та ґрунтовно засвоїв всі теми робочої програми з навчальної дисципліни, вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання з кожної теми поточного контролю.

85–89	B	зараховано	Здобувач вищої освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі теми робочої програми навчальної дисципліни. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання з кожної теми поточного контролю в цілому.
75–84	C		Здобувач вищої освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни. Окремі завдання з кожної теми поточного контролю виконав не в повному обсязі.
70–74	D		Здобувач вищої освіти засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно і самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, не виконав окремі завдання поточного контролю з кожної теми.
60–69	E		Здобувач вищої освіти засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання з кожної теми поточного контролю в цілому
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	Здобувач вищої освіти не засвоїв більшості тем робочої програми, не вміє викласти зміст більшості основних питань з навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань з кожної теми, поточного контролю.
0–34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач вищої освіти не засвоїв програму навчальної дисципліни, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав завдань поточного контролю.

11. Питання для поточного контролю

1. Лінгвокультурологія як філологічна дисципліна
2. Поняття сенсорики як нейробіологічного феномену
3. Нейробіологічні засади вивчення сенсорики людини в філогенезі і онтогенезі.
4. Психобіологічний вимір вивчення сенсорики людини.
5. Поняття сенсорики як психобіологічного феномену
6. Типи сенсорики людини.

7. Місце густаторної сенсорики в системі психофізичних відчуттів людини.
8. Нейробіологічне вчення А.Маслоу: шаблі людських потреб і місце потреби в їжі серед них.
9. Отогенетична специфіка становлення густаторних уподобань людини
10. Філогенетична специфіка становлення густаторних уподобань людини
11. Етнокультурний вимір вивчення сенсорики людини.
12. Лінгвістичний вимір вивчення сенсорики людини.
13. Розвиток сенсорної лексики в етимологічному аспекті.
14. Логіко-понятійна формула онтологічної ситуації СПОЖИВАННЯ ЇЖІ.
15. Логіко-понятійна формула онтологічної ситуації СПОЖИВАННЯ ЇЖІ.
16. Лексичне утілення актанта ГОДУВАЛЬНИК.
17. Лексичне утілення актанта СПОЖИВАЧ ЇЖІ.
18. Лексичне утілення понятійного компонента ЇЖА.
19. Істивний VS неістивний компонент ЇЖА в густаторних фразеологічних одиницях.
20. Меліоративна забарвленість густаторних фразеологізмах.
21. Пейоративна забарвленість густаторних фразеологізмів.
22. Соціокультурний вимір онтологічної ситуації ТРАПЕЗА.
23. Лінгвальне відбиття соціального виміру онтологічної ситуації ТРАПЕЗА.
24. Етнокультурний вимір онтологічної ситуації СПОЖИВАННЯ ЇЖІ.
25. Лінгвальне відбиття етнокультурного виміру онтологічної ситуації СПОЖИВАННЯ ЇЖІ.
26. Оцінний компонент ситуації СПОЖИВАННЯ ЇЖІ.
27. Лінгвальне відбиття ситуації НАДМІРЕ СПОЖИВАННЯ ЇЖІ.
28. Лінгвальне відбиття ситуації НЕДОСТАТНЄ СПОЖИВАННЯ ЇЖІ
29. Фразеологічне утілення ситуації НАСИЛЬНИЦЬКЕ ОБМЕЖЕННЯ СПОЖИВАННЯ ЇЖІ.
30. Фразеологія мови як дзеркало густаторного культурного коду її носіїв.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний та періодичний контроль						Сума балів	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Індивідуальне самостійне завдання
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	20	
10	5	5	10	5	5		
Контрольна робота за змістовим модулем 1 – 20			Контрольна робота за змістовим модулем 2 – 20				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Колегаєва І.М. Густаторний код культури: методичні рекомендації до вибіркового спецкурсу аспірантів спеціальності 035 Філологія. Одеса: Поліпринт, 2020. 24 с.
2. Колегаєва І.М. Робоча програма навчальної дисципліни «Густаторний код культури». Одеса: ОНУ, 2022. 14 с.
3. Колегаєва І.М. Силабус навчальної дисципліни «Густаторний код культури» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія Освітньо-наукова програма: Філологія. Одеса: ОНУ, 2022. 5 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. 402 с.
2. Колегаєва І.М. «Не хлібом єдиним»: піраміда Маслоу у дзеркалі англійської картини світу (на матеріалі фразеологізмів густаторної семантики). Innovative Pathway for the Development of Modern Philological Sciences in Ukraine and EU Countries. Scientific monograph. Vol.2. Polonia University in Szenstochowa. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2022. P. 326-351.
3. Колегаєва І.М. Образ їжі у дзеркалі англійської і української фразеології. Стаття 1. *Записки з романо-германської філології*. 2021. Випуск 2 (47). С. 63-80.
4. Колегаєва І.М. Образ годування у дзеркалі англійської і української фразеології. Стаття 2. *Записки з романо-германської філології*. 2022. Випуск 1 (48). Одеса: КП ОМД. С. 41-56.
5. Колегаєва І.М. Неїстівний компонент в українських густаторних фразеологізмах: етнокультурний вимір. *Записки з українського мовознавства*. Збірник наукових праць. Випуск 29. Одеса: Поліпринт. 2022. С. 218- 228.

6. Колесник О.С. Міфологічний простір крізь призму мови та культури. Чернігів: РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2011. 312 с.
7. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля 2010. 844 с.

Додаткова

1. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові. Черкаси: Ю. Чебаненко, 2012. 88 с.
2. Телецька Т.В., Іщук Є.Г. Гастроніми у складі фразеологізмів сучасної французької мови у зіставленні з українською. *Сучасні студії з романської і германської філології: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*: Одеса, 15 травня 2020. Одеса: КП ОМД, 2020. С. 31-33. URL: <http://liber.onu.edu.ua/studi.pdf>

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Режим доступу: <http://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського. <http://www.library.edu-ua.net/>
3. Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. <http://www.nbu.gov.ua>
4. Веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України. <http://www.nplu.org>
5. Веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова. <http://www.ukrbook.net>
6. Веб-сайт “Бібліотеки в мережі Internet”. <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html>